

INVITAȚIE LA CASTEL

P

rivit de la o distanță convenabilă, vârtejul de comunicate confuze, precizări eronate, luări de poziție ferme și comentarii patetice stîrnit de vizita unui grup de actori la Palatul Cotroceni ne apare mai degrabă ca o furtună într-un pahar cu

apă. Un comentariu în plus, într-o revistă care are handicapul unui relativ îndelungat ciclu tipografic, nu și-ar mai avea, așadar, rostul, dacă apa, banala apă chioară, apă-n piuă, n-ar avea proprietatea specială de a reproduce, fie și într-o picătură, darămite într-un pahar, compoziția oceanului din care a fost scoasă. Într-un cuvînt, sub lentila microscopului aflăm în orice picătură un univers în clocot.

Dar ce anume a provocat furtuna? La urma urmei, dacă un grup de persoane, constituit ca atare - în speță, un grup actoricesc preponderent feminin - dorește să se întâlnească cu președintele țării și îi cere, în acest scop, o audiență, nimeni n-ar avea nimic de zis (deși gestul în sine aduce a reminiscență din vremuri nu prea îndepărtate, cînd se mergea la șeful statului ducîndu-i se plocon "expresia celor mai alese sentimente" spre a se obține în schimb un privilegiu concret). Viceversa, dacă președintele dorește să stea de vorbă și cu personalități artistice, în cadrul unei acțiuni programatice de prospectare a diferitelor domenii, e dreptul său s-o facă; în acest din urmă caz, el poate ori să-și aleagă interlocutorii, dînd girul său acestei alegeri, ori să ceară breslei să-și delege purtători de cuvînt. Întîlnirea de la Cotroceni a nemulțumit atîta lume fiindcă nu s-a încadrat în nici una dintre aceste situații limpezi: actorii nu s-au dus acolo nici din proprie inițiativă, nici în calitate de reprezentanți autorizați; cît despre ipoteza că ar fi fost invitații personali ai președintelui - cunoscut ca avizat amator de teatru, în contrast cu predecesorul său, total opac la farmecele acestei arte -, ea se exclude prin simpla lectură a listei oaspeților, alăturînd derutant vedete populare, frumoase foste speranțe și rostitori de versuri. Nu cred de cuviință să preiau din presă speculațiile cu privire la prezumtivul autor al acestei memorabile gafe; mai puțin interesează aici **cine** și-a arogat dreptul de a semăna confuzia și discordia într-o lume emoțional atît de instabilă cum e lumea scenei, construită din materialul cel mai inflamabil: orgoliul. Interesează doar că "selecția" a nesocotit firescul **criteriu al valorii** - singurul incontestabil în orice meserie, și mai abitir într-una artistică - operînd din unghiul **mentalității de curte**; în consecință, au fost excluse "virturile", personalitățile accentuate, non-

a. grand

conformiste, care în focul unei discuții libere, **sincere** și **serioase** pe tema scumpă inimii lor: **soarta teatrului în România postrevoluționară**, ar fi putut rosti spontan vreun cuvînt în stare să zgîrie urechi mai sensibile și să tulbure armonia dulceagă a unei conversații de salon. Dintotdeauna, la castele, au fost poftite de preferință persoane cu purtări previzibile și convenabile... Micul "scan-

dal" iscat de această stupidă sfidare la adresa aristocrației de drept a actorimii române dovedește, dacă mai era nevoie, cît de contraproductive sînt, în fond, asemenea calcule. Probabil că, într-o bună zi, sătul de a se vedea pus în situații false, președintele Iliescu însuși va întoarce un chip mai puțin zîmbitor către tagma de... "yes-men și sicofanți", mereu grijulii să-i asigure "liniștea", fără să le





pese că astfel bruiază în chip sistematic comunicarea, atîta cîtă este, între Putere și intelectualitate; pînă atunci, însă, după actori și scriitori, cine urmează? Pictorii?

Nu era de ajuns că a fost cum a fost, s-au mai adăugat și formulările nefericite ("un grup reprezentativ", "Uniunea Națională a Oamenilor de Teatru") din comunicatul de presă (Rompres? Cancelaria președinției?). Oricum, televizi-

unea nu putea rata ocazia de a turna gaz peste foc, "decalibrînd" informația prin accente tendențios plasate, potrivit unei practici care iese din faza diletantismului spre a deveni stil. În România, anecdoticul primează! obișnuia să spună un mare gazetar, demult dus dintre cei vii. Să scoatem deci în prim-plan, ca element de senzațional, penibila "reclamație" împotriva lui Andrei Șerban. Iat-o, în

floare, școala pseudotransparenței. Cu atît mai bine dacă secvențele alese rimează cu țelurile cine știe cărei politichii de culise.

Cu aceasta, însă, abia ajungem la fondul chestiunii. Am glumit cît am glumit pe seama unor așa-ziși politicieni care, ca Monsieur Jourdain, făceau teatru fără să știe; iată că, de data asta, **voit sau nu**, niște artiști se pomenesc jucînd (cum li se cîntă?) în spectacolul politicii. E oare atît de inocentă flecăreala unor Rosenkranz și Guildenstern, pe sub bolțile de la Elsinore, în vreme ce se pune la cale exilarea lui Hamlet? Un duh rău a picurat în "paharul" nostru o licoare teribil de amară, stricînd tot gustul apei: rușinea. Drept e că înțelepciunea și simțul moral nu sînt neapărat direct proporționale nici cu talentul, nici cu vîrsta. Dar ce alarmantă imaturitate, ce stranie abdicare de la etica profesiei, ce lipsă de instinct artistic viu sau ce complex de frustrare poate determina niște actori să se dezică de fundamentală solidaritate de echipă, să renege caracterul sacru al actului de creație autentic, să se plaseze (din vanitate rănită? din invidie? din meschinărie? din funciară mediocritate? din inconștientă?) în trena celor mai retrograde tendințe din societate? Degeaba culpabilizări tîrzii: trezindu-se pe nepusă masă într-o împrejurare pentru care erau evident nepregătiți și în care esențială era conștiința demnității omenești și intelectuale, unii au profitat de ocazie ca să-și spună măruntul of, alții au vorbit fără să gîndească, iar cine ar fi trebuit să-și facă auzit glasul a cam tăcut. Asta- i trupa, cu asta defilăm... la să ne dezmeticim nițel: nu cerem imaginației să ne proiecteze prea departe, să zicem la Casa Albă, unde să asistăm la un improbabil dialog între președintele Bush și Jane Fonda (oare despre ce ar vorbi ei?), ne mulțumim cu un flash, colea, peste gard, la Kremlin, unde destule seamănă cu ceea ce-i pe la noi pe-acasă; ni-l putem ușor închipui pe surfătorul Mr. Gorbys primindu-i protocolar pe cei de la Taganka, dar aici filmul se rupe, mi-e peste puțină să "văd" vreun actor de acolo înaintînd plîngere la împărăție împotriva lui Liubimov fiindcă acesta, întors din exil, nu l-a luat în distribuție!

Acestea fiind zise, să nu dramatizăm mai mult decît încapem. Prostia s-a consumat și a provocat, slavă Domnului, o salubră reacție. Să ne fie învățătură de minte: în lumea noastră artificializată de tensiuni, fiecare gest, fiecare cuvînt, ba chiar și tăcerea se încarcă de consecințe. Nu sîntem copii. Trebuie să fim în stare să le prevedem și să ne asumăm răspunderea lor.

ILEANA POPOVICI